

Moderna tider.

Den nya och moderna tidens övergripande frågor i den stora världen, som samhällets demokratisering, berörde givetvis även Bergshamrakolonin direkt eller indirekt, men det som berättas här nedan är bara några små detaljer från kolonins lilla värld.

Anna och Anders Petter Carlsson i stugan på lott 107 lyssnar på högmässan i kristallmottagaren en söndag 1926.

Radio. När Anna och Anders Petter Carlsson sitter i stugan på lott 107 i nordvästra delen av området och lyssnar på högmässan i kristallmottagaren 1926 så är det ett tecken på att moderniteter kommit även till Bergshamrakolonin. Ägaren till stugan är deras dotter Rut som med sin lilla lådkamera (även den en modernitet) tagit bilden. Fotografiet tillhör Ulla Grimfelt, brorsbarn till Rut, vars stuga hon ärvde och flyttade till Tivoliområdet.

En kristallmottagare fungerar utan nätansluten elektricitet, som ju saknades i de allra flesta koloniområden vid den här tiden. Men den var inte billig utan kostade med två lurar omkring 30 kronor 1925 då AB Radiotjänst började sina sändningar.¹

El. Elektricitet för belysning, matlagning, uppvärmning med mera var som sagt ingen självklarhet i kolonistugor. I vår förening togs det första steget 1938 då kolonisternas festplats "Parken" fick elektrisk belysning.² Men det dröjde ända fram till 1969 innan kolonisterna själva kunde få njuta av el i sina stugor. Det började litet försiktigt med sex abonnenter i Sköndal (Ulriksdal). Året efter tar elektrifieringen fart med totalt 55 abonnenter (13 i Sköndal och 42 i Bergshamra). Det betydde att cirka 42 procent av alla hushåll i föreningen hade el efter att ha betalat 1 800 kronor i anslutningsavgift. Nu kunde allt fler kolonister tillgodogöra sig en högre standard och en större bekvämlighet i form av elbelysning, elspis, kylskåp, värmeelement, TV, brödrost, strykjärn och vad ni vill.

När det nya koloniområdet i Tivoli planerades och anlades 1982-83 drogs elen fram i jordkablarna så att alla som önskade el också fick det. Bara några enstaka hushåll avstod. Upplysningen spred sig och hösten 1999 fick Tivolivägen gatubelysning. Idag är det nog inte många som vill vara utan el. Tänk bara på alla verktyg och apparater som kräver batterier och/eller en elkontakt. Och hur skulle man annars kunna ladda sin mobiltelefon?

Men nya och allt högre avgifter för el förskräcker och alternativa sätt att producera el framstår som intressanta. Redan idag hittar vi till exempel tak med solceller i Bergshamra koloniområde.

Telefon. Över hälften (228 av totalt 382) av de personer som 1918 hade anmält sitt intresse för att få odlingsmark i Bergshamra hade uppgett ett telefonnummer där man kunde kontaktas.³ Det betyder ju inte att alla dessa hade en egen telefon, men det visar att det fanns gott om telefoner i Sverige som snart räknades som det telefontätaste landet i världen. Under 1940-talet tycks praktiskt taget alla kolonister i Bergshamra ha telefon hemma i bostaden, men ingen har det i sin kolonistuga.⁴

Den första telefon som kolonisterna kunde använda hittar man i en telefonkiosk alldeles utanför området 1939. Föreningen hade anhållit om den och Telegrafverket var tillmötesgående och placerade telefonkiosken ”på den föreslagna platsen vid Mjölcentralen, Stocksundstorp.”⁵ Kolonisterna fick vänta ytterligare 30 år eller mer på telefon i den egna stugan.

Den första noteringen om telefon i vår koloniförening finner vi först 1969.⁶ Under 1970-talet finns det som mest fem telefoner uppgivna under ett och samma år och under 1980-talet är motsvarande siffra 8 telefoner. Under 1990-talet tar telefoninnehavet litet mer fart och vi kan 1997/1998 notera det högsta antalet eller 19 stycken fasta telefoner i våra matriklar. Sedan minskar antalet och 2003 finns 13 stycken. Under detta år kommer också det första mobilnumret i kolonins matriklar. År 2012 finns bara tre fasta telefoner. Idag finns bara någon enstaka fast telefon kvar. Mobiltelefonerna har tagit över helt och hållet.

Det nya koloniområdet i Tivoli fick, efter den stora flytten 1983, rikligt med telefonstolpar och luftledningarna så att alla hushåll då kunde ha fått en egen telefon. Men även när vi hade som flest telefoner i vårt koloniområde var det ändå drygt 70 procent som saknade en sådan. Den siffran kan vara annorlunda, eftersom det inte är säkert att alla uppgav sitt telefonnummer i matriklarna. Hushållens innehav av mobiltelefoner idag är säkerligen 100 procent.

Ordningsregler. De modernare tiderna avspeglar sig även i koloniföreningens ordningsregler från 1934. Där regleras såväl fordonshastighet (max 15 km/tim.) som bullrande motorreparationer (förbjudet) och parkering (förbjuden på kolonivägarna).

Arkitektur. Det moderna visar sig även i arkitekturen genom det tjugotal små paviljonger i ”funkisstil” som föreningen fick bygglov till från 1935. Från föreningens 20-årsjubileum 1939 finns en bild i dagspressen med bildtexten: ”En funkisidyll är fröken Karin Ternströms kolonistuga, som representerar det nyaste nya på Bergshamra.”⁷

Information. När verksamheten började för 100 år sedan tryckte man oftast upp informationen och postade eller delade ut den till koloniområdets invånare. Sedan 2009 får Bergshamrakolonisterna huvuddelen av informationen från sin **hemsida**.⁸ Men det är inte bara kolonister som får aktuell information, utan även utomstående, som till exempel besökare som

vill veta mer om föreningen eller personer på intresselistan. Den som har en smartphone, vilket de allra flesta antagligen har, får då direkt tillgång till den senaste och uppdaterade informationen var de än befinner sig. I brådskande fall används givetvis en annan modernitet, **e-post**. I föreningen har nästan alla uppgett en e-postadress. Som en extra säkerhet i informationsförmedlingen fungerar våra kära gamla anslagstavlor.

---

¹ Lars O. Lagerqvist; Vad kostade det? Stockholm 2015.

² Bergshamra koloniförening U.P.A. Styrelsens och revisorernas berättelse för år 1938.

³ Stockholms stadsarkiv. Odlingssällskapet Stockholms omnejd.

⁴ Föreningens matriklar.

⁵ Bergshamra koloniförening U.P.A. Styrelsens och revisorernas berättelser för år 1939.

⁶ Föreningens matriklar.

⁷ Dagens Nyheter 1939-08-21.

⁸ www.bergshamrakoloniforening.se